

**VERSLAG VAN EEN VERKENNEND BOORONDERZOEK VAN HET PLANGEBIED
'ZUIDLAND, DE ZES KERNEN' IN DE GEMEENTE BERNISSE**

Een aanvullende archeologische inventarisatie

F.J.C. PETERS

Tekeningen: G.F.H.M. Kempenaar

BOORrapporten 72

2001

Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam
St. Jobsweg 7
3024 EH Rotterdam

INHOUDSOPGAVE

	blz.
VOORWOORD	3
1. INLEIDING	5
1.1 Algemeen	5
1.2 Opzet van het rapport	5
2. ONDERZOEK	8
2.1 Onderzoeksgebied	8
2.2 Voorgeschiedenis van het onderzoek	8
2.3 Vraagstelling bij de aanvullende archeologische inventarisatie	8
2.4 Onderzoeksmethode	8
3. RESULTATEN	10
3.1 Beschrijving en interpretatie van de boringen: geologie	10
3.2 Beschrijving en interpretatie van de boringen: archeologie	10
4. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	11
4.1 Conclusie	11
4.2 Aanbevelingen	11
NOTEN	12
LITERATUUR	13

VOORWOORD

Archeologie wordt steeds vaker vroegtijdig betrokken bij aanleg van woningbouwlocaties en infrastructurele projecten. Hierdoor is een zorgvuldige behandeling van het archeologisch erfgoed mogelijk. In de gemeente Bernisse heeft al menig archeologisch (voor)onderzoek plaatsgevonden. Stichting 'De Zes Kernen' bouwt voort op deze traditie.

drs. M.C. van Trierum
hoofd BOOR

	Geologie	Klimaat Landschap Vegetatie		Archeologische perioden		
2000				Nieuwe Tijd		
1500	Duinkerke III Tiel III	Subatlantic <i>koeler</i> <i>vochtiger</i>		Late Middeleeuwen B		
1000				Late Middeleeuwen A		
500	Duinkerke II Tiel II			Vroege Middeleeuwen		
0				Romeinse Tijd		
500	Duinkerke I Tiel I			Late IJzertijd		
1000		Subboreaal <i>koeler</i> <i>droger</i>	loofbos	Midden-IJzertijd		
1500	Duinkerke 0 Tiel 0			Vroege IJzertijd		
2000				Late Bronstijd		
2500	Calais IV Gorkum IV			Midden-Bronstijd		
3000				Vroege Bronstijd		
3500	Calais III Gorkum III	Atlanticum <i>warm</i> <i>vochtig</i>		Laat Neolithicum		
4000				Midden-Neolithicum		
4500	Calais II Gorkum II			Vroeg Neolithicum		
5000		Boreaal <i>warmer</i>		Mesolithicum		
5500					Preboreaal <i>warmer</i>	berk
6000	Calais I Gorkum I					
6500		Late Dryas <i>kouder</i>	toendra	Laat-Paleolithicum		
7000						
7500						
8000						
8500						
9000						
9500	Kreftenheye	Pleistoceen				

Tijdtabel.

1. INLEIDING

1.1 Algemeen

Stichting 'De Zes Kernen' wil de percelen 2286 en 4949 in Zuidland gebruiken voor nieuwbouw met aangrenzende groen- en speelvoorzieningen. De realisatie van deze plannen kan verstorend werken voor de eventueel aanwezige archeologische waarden. In opdracht van Stichting 'De Zes Kernen' heeft het Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam (BOOR) daarom een verkennend booronderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied 'De Zes Kernen', aan de Julianastraat te Zuidland in de gemeente Bernisse (Afb. 1 en 2). Beide genoemde percelen zijn onderzocht. Perceel 4949 is in eigendom van en in gebruik door sportverenigingen ZKV (Zuidlandse Korfbalvereniging) en Walther, die welwillend medewerking hebben verleend.

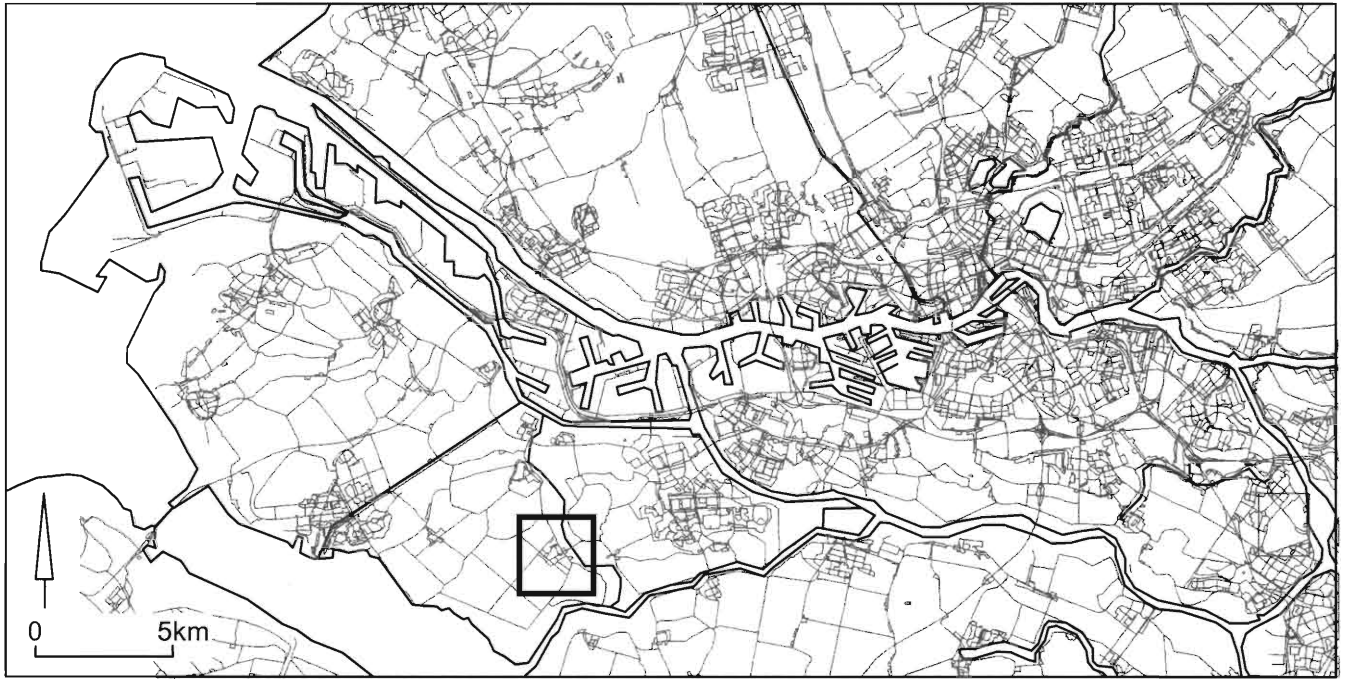
Het veldwerk is uitgevoerd in de periode van 22 tot en met 23 mei 2001. Ik dank de heer R.D. van Dijk (BOOR) hartelijk voor de samenwerking tijdens het veldwerk.

Daarnaast dank ik de heer M.C. van Trierum (BOOR) voor zijn inhoudelijk commentaar.

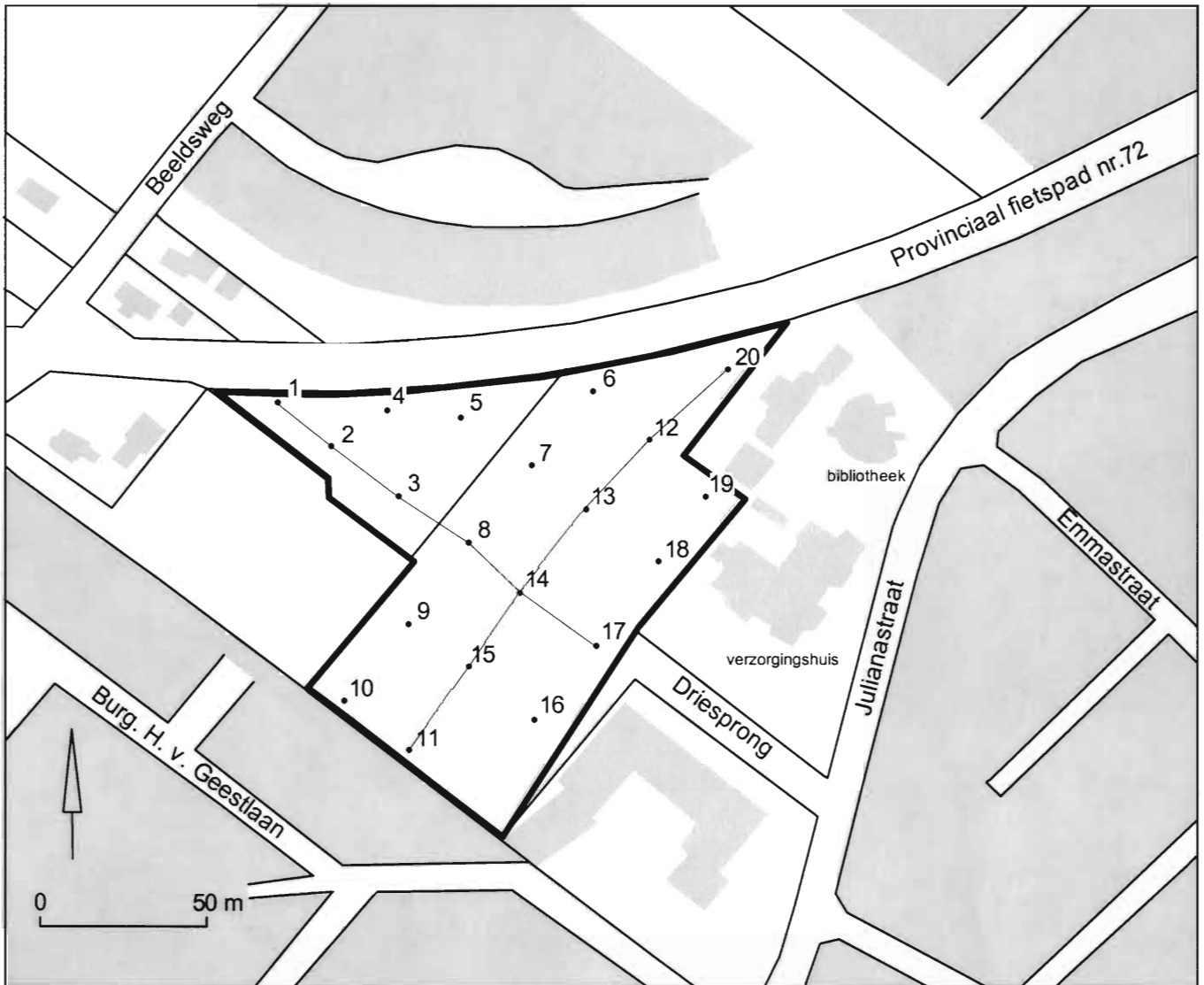
in het laatste hoofdstuk worden de conclusie en aanbevelingen van de AAI gegeven.

1.2 Opzet van het rapport

In dit rapport worden de resultaten van de Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI) gepresenteerd. In hoofdstuk 2 worden het onderzoeksgebied, de uitgangspunten en de onderzoeksmethode van de AAI aangegeven. In het derde hoofdstuk volgen de presentatie en interpretatie van de geologie en archeologie aan de hand van de inhoud van de boringen en

Afb. 1. Voorne-Putten met de ligging van Zuidland.

Afb. 2. Onderzoeksgebied Zuidland 'De Zes Kernen' met daarin aangegeven de boorpunten en de ligging van de afgebeelde profielen. Schaal 1:2000

2. ONDERZOEK

2.1 Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied van de voorliggende aanvullende archeologische inventarisatie zijn de perceelnummers 2286 en 4949 te Zuidland. Het gebied is gelegen tussen provinciaal fietspad nr. 72, Kerkstraat, een verzorgingshuis, de openbare bibliotheek aan de Julianastraat en Driesprong.

Ten tijde van het onderzoek was het onderzoeksterrein in gebruik als sportterrein door de sportverenigingen Zuidlandse Korfbalvereniging (ZKV) en Walther en als groenstrook. Voorheen was het gebied in gebruik als tuinderij. Op maaiveldniveau zijn nog muurresten van deze tuinderij zichtbaar.

2.2 Voorgeschiedenis van het onderzoek

In de omgeving van het plangebied is door BOOR onderzoek uitgevoerd op het sportveldencomplex Zuidland en op het bedrijventerrein Harregat¹. In Harregat zijn vier nederzettingsterreinen aangetroffen uit de Romeinse Tijd en een aarden constructie (dam) uit de Late IJzertijd of Romeinse Tijd in een geul. Eventuele vindplaatsen uit de IJzertijd of Romeinse Tijd zouden ook in het huidige plangebied kunnen worden verwacht.

2.3 Vraagstelling bij de aanvullende archeologische inventarisatie

De vraagstellingen van de aanvullende archeologische inventarisatie zijn:

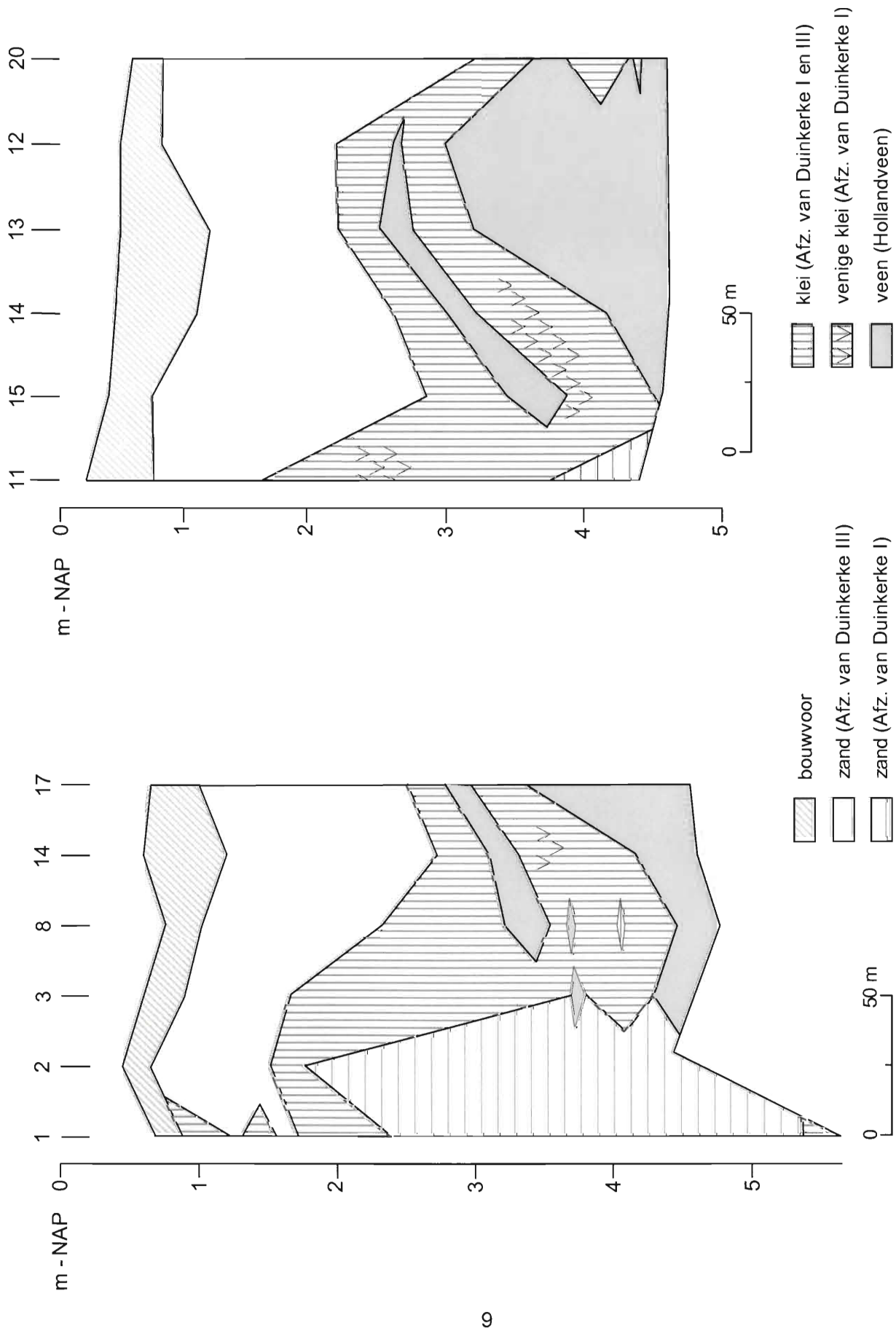
- Is de aanwezigheid van oude landschappen met mogelijkheden van menselijk gebruik vast te stellen?
- Wat is de aard, omvang, gaafheid en datering van eventueel aanwezige archeologica?

2.4 Werkwijze

De aanvullende archeologische inventarisatie is uitgevoerd door middel van grondboringen. Met een gutsboor met een doorsnede van 3 cm werd handmatig onderzoek verricht tot een diepte van vier meter onder maaiveld, tot in de top van het in het gebied aanwezige veen. Er is voor gekozen om iets dieper te boren om inzicht in de bodemopbouw te verkrijgen, hetgeen behulpzaam kan zijn bij het verklaren van de aan- of afwezigheid van archeologische waarden. Door de gekozen boordiepte kan worden gestuit op archeologische indicatoren uit de IJzertijd, Romeinse Tijd, Middeleeuwen en Nieuwe Tijd.

Om de 25 m werden raaien (rijen boringen) gezet. Binnen de raaien werden de boringen om de dertig meter gezet. In totaal zijn twintig boringen gezet.

Indien in de boringen archeologische indicatoren worden aangetroffen, wordt het boornet verdicht, met als doel een beter begrip van aard en omvang van een vindplaats te verkrijgen.

Afb. 3. Profielen van boringen 1-17 en 11-20. Voor de ligging zie afbeelding 2.

3. RESULTATEN

3.1 Beschrijving en interpretatie van de boringen: geologie

Aan de zuid- en oostzijde van het gebied bestaat de ondergrond uit veen, afgedekt door een kleipakket, waarin één of meer veenlaagjes ingesloten zijn. Daarop bevindt zich een zandpakket, met aan de bovenzijde daarvan de bouwvoor (zie Afb. 3). Aan de noordwest- en westzijde van het gebied is een zandpakket aanwezig, gevolgd door al eerder genoemd kleipakket met ingesloten veenlaagjes, nogmaals een zandpakket en de bouwvoor (zie Afb. 3).

Met behulp van eerder onderzoek in de nabije omgeving kan een interpretatie van de geologische situatie gegeven worden: Hollandveen wordt afgedekt door Afzettingen van Duinkerke I (het kleipakket; de ingesloten veenlaagjes zijn losgescheurd uit de top van het Hollandveen), gevolgd door Afzettingen van Duinkerke III (het zandpakket). Het zandpakket aan de noordwest- en westzijde zijn geulafzettingen, behorend bij de Afzettingen van Duinkerke I. De grens tussen klei en de bovenzijde van het Hollandveen is erosief. De bovenzijde van het veen helt naar beneden in noordwest- tot westelijke richting (zie Afb. 3). In een enkele boring zijn in de top van het veen kleibrokjes aanwezig. Het zou om kleikluiten kunnen gaan, maar het kan ook als gevolg van erosie op natuurlijke wijze in het veen geraakte klei zijn.

3.2 Beschrijving en interpretatie van de boringen: archeologie

Behalve bovengenoemde kleibrokjes in de top van het veen is geen indicator voor menselijke activiteiten in het verleden in de boringen aangetroffen.

4. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

4.1 Conclusie

Boringen hebben aangetoond dat de top van het Hollandveen is aangetast. In de toplaag van het veen zijn kleibrokjes aangetroffen in één boring. Deze kleibrokjes zouden kluitjes kunnen zijn, sporen van menselijke activiteiten in het veen, maar evenzeer kan het gaan om resten van de erosieve activiteiten van een geulsysteem. Aangezien geen verdere mogelijke archeologische indicatoren in de boringen zijn aangetroffen en de oorspronkelijke bovenlaag van het veen, waarin mogelijke activiteiten zich zouden kunnen hebben afgespeeld, is verdwenen door erosie, wordt uitgegaan van de laatste optie.

De vraagstellingen van paragraaf 2.3 kunnen derhalve tweemaal met nee worden beantwoord. De derde vraagstelling is vervolgens niet meer van toepassing.

Tijdens de aanvullende archeologische inventarisatie in mei 2001 zijn geen vindplaatsen aan het licht gekomen

4.2 Aanbevelingen

De aanvullende archeologische inventarisatie leidt tot de volgende aanbevelingen:

- Verder onderzoek in het huidige onderzoeksgebied is niet nodig, aangezien geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen.
- Indien in de nabije omgeving bodemversturende werkzaamheden zullen gaan plaatsvinden, dient vooraf opnieuw archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd.

NOTEN

1. Van Trierum 2001 en Moree 1997

LITERATUUR

Moree, J.M. 1997: *Zuidland Harregat. Archeologische begeleiding: het vooronderzoek*, Rotterdam (BOORrapporten 29).

Trierum, M.C. van 2001: *Verslag van een verkennend booronderzoek van het plangebied 'sportveldencomplex Zuidland' in de gemeente Bernisse*, Rotterdam (BOORrapporten 60)

Zagwijn, W.H. 1986: *Nederland in het Holoceen*, Haarlem, Rijks Geologische Dienst.